

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A HAZAI NÉGY EVANGELIKUS EGYHÁZKERÜLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik hetenként egy iven; a Hivatalos Közlemények, mint az Ev. Órálló melléklete, minden két hétben.

A kéziratot a szerkesztőhöz, a hirdetés szövegét és díját a kiadóhivatalba kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KOVÁCS SÁNDOR theol. akad. tanár
Pozsony, Konvent-utca 11. szám.

KIADÓHIVATAL:

HORNYÁNSZKY VIKTOR
hírlapkiadóhivatala, Budapest, V., Akadémia-u. 4.

A lap ára a „Hivatalos Közlemények” melléklettel együtt egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 2.50 kor.

A Hivatalos Közleményeket az anyaegyházak és felsőbbrendű iskolák ingyen kapják.

Hirdetés ára oldalanként 32 kor.

TARTALOM: A pozsonyi ev. egyházközség és lyceuma jubileumára. *Albert József.* — Pozsonyi ünnepek. *A. J. és e.* — Külföldi krónika. — **Egyházi élet.** — Irodalom. — Pályázatok.

A pozsonyi ev. egyházközség és lyceuma jubileumára.

— Irtta: **Albert József.** —

Csillagjárás van. Kigyuladtak újra
Csodás, bűbajos, rég' kihunyt napok,
Benépesül a hadak fényes útja,
És visszatérnek ők, a hűk, a nagyok.
„A kik honért régen fegyvert fogának,
Hitért szemébe néztek a halálnak,
Mind feltámadtak!” — Zengi völgy, orom,
S örömlüz ég, hazám, oltáridon.

De mi, kiknek rágyogtak példaképpül,
Méltók vagyunk-e rájuk e napon?!
Vagy himnuszunk, mely ünnepükre készül,
Csak pengő érc és zengő cimbalom?!
Miként kihült égi test fényugára
A mit mulat, már rég' nincs a világba:
Az ünnepi magasztos, szép szavak
Talán erős hitök visszhangja csak?!

Az ünnepeljen, kinek szive tiszta,
Kinél csak egy a „szükséges dolog”,
Ki a múlt földi jót dobja vissza,
Mikor a mennyei kockán forog;
Kinek keblét alázat köntösében,
Vagy Istenért, hazáért harcra készen,
Ha bujdokol vagy láncát csörgeti:
Mindig egy égi eszmény ihleti.

Hazám, hány ily hű fiad volt a multba',
És hű fiaddá hány lett idegen,
A ki fajunk erényin fölbuzdulva,
Megosztozott sorsunkba' szívesen!
Mit ők adtak: az új hit s mégis régi,
Mit hirdettek örök élet ígéi,
De iskolát s oltárt mi emelénk,
S a nagy, titáni harc érte miénk.

E harcra edzé három századon át
Elődeinket alma máterünk,
Tanítva, hogy, mint kik Troját leronták,
Csatát csak ész- s vitézséggel nyerünk,
Hogy „Kard, ki kard! Előre a halálba!”
Ha Bocskay, Thököly úgy kívánja,
De ha Bél Mátyás, a bölcös, hívogat
Tudásnak építsünk oltárokat!

S a küzdelem így folyt „csendben, viharban”,
Ki-kiújultak a régi sebek;
Hány bujdosó nyoma vész rőlt avarban,
S hány gályarab zengett bús éneket!
A ki kitarl, égi borostyán várja,
De ki meging, követ ne vessünk rája:
Nagy volt a próba. Óh, Uram, kérünk,
Kisértésben soh'sem legyen részünk!

Láttátok-é, zivatardult menny boltján
A mint a szivárvány kitündökölt,
Hogy' öltözött, sebei még sajogván,
Új pompába, virágba lenn a föld?
Alig csitult a harc ádáz morajja,
Alig derült szebb nap fel a magyarra:
A mozdult kő helyén fű sarjadott,
S egyházunk, iskolánk új fényt kapott.

Költők fogják utódinknak regélni
A mult század csodás történetét,
S Klio egykor külön ércslapra vési,
A mit e nép száz év alatt elért.
Pozsony, Te láttad e mesés küzdelmet,
Ős iskolánk, nem egyét Te nevelted
A hőseknek, s ha nagy a haladás:
Itt is együtt folyt az alaprakás.

*Itt élt Balog s Windisch, a humanista,
Greguss a szépre itten oktatott,
Itt dicsőült meg Rázgha, itt szállt síkra
Stromszky, Hauser, védve szent jogot,
S mikor király és nemzet kibékültek,
Samarjajt itt tettük vezérünknek,
S itt említjük, Günther, áldón neved.
Ki megnyitád az új évezredet.*

*Ők, a dicsők, már mind pihenni tértek,
Tovább foly a harc, mi nem pihenünk,
De áldozván az ősök emlékének,
Úgy érezzük, együtt küzdnek velünk.
Kicsiny sereg, éledjen hát bizalmad,
A sötétség nem nyerhet itt hatalmat!
A hol kezet fog a múlt és jelen,
Örök törvény: biztos a győzelem!*

1906. dec. 1-én.

POZSONYI ÜNNEPEK.

Hirschmann Nándor igazgató beszéde.

Mélyen tisztelt ünneplő Közönség!

Ily ritka nagy örömnép, mint a mai, önkénytelenül is egymáshoz fűzi a múltat, jelené és jövőt! A múlté a kegyeletes megemlékezés, jelené a hálatelt öröm, a jövődé a rendületlen bizalom! A régi idők emlékét feleleveníteni a mai nap tulajdonképeni feladata; de a legközelebbi érzés, mely kifejezést kér, mégis csak a jelenen való öröm és hála, hogy úgy adatott nekünk, a mint magunk előtt látjuk.

Örök hálával adózunk a Mindenhatónak, hogy e napot megengedte érnünk, hogy fentartó egyházközségünket és vele iskolánkat, hitbuzgó és hazafias elődök e ragyogó alkotásait az idők viszontagságaiban áldó kezével megtartotta és a hanyatlásból is mindenkor új életre keltette. Ővé a dicsőség!

Tiszteletteljes hálával tartozunk mindazoknak, a kik jelenlétükkel a mai napot emlékezetessé tették, a kik iskolánk munkáját elismerő szavaikkal elhalmozták.

Szívélyes hála önöknek is, tisztelt jelenlévők, iskolánk egykori tanárai vagy tanítványai, a kik az ország minden részéből idesereglettek, hogy velünk örüljenek, velünk ünnepeljenek, a kik örömmel keresték fel a jubiláló iskolát, hogy újra találkozzanak régi barátjaikkal és volt tanáraikkal, a kik nélkül a mai ünnep nem is lehetne az, a minek lennie kell, a jelen és multnak ölelkezése.

A jelenlévők szívélyes üdvözlése után a mai nap kizárólag a multat illeti, mert ünneplésre jogot csakis 300 éves multunk ad.

300 év, mily hosszú idő! És ha végigtekintünk e 300 év történetében, mennyi küzdelem, mily sok fényes és sajnos gyászos esemény is tárul szemünk elé.

Ott látjuk boldog emlékü elődeinket, a midőn 1606-ban az egyházközséggel együtt megállapították annak veteményes kertjét, iskoláinkat is. A tanintézet magában foglalta akkor az elemi iskolát, a latin vagy tudósok iskoláját és a felső vagy szakiskolát.

Mint tanítók a külföld, különösen Németország legkiválóbb tudósai működtek benne, a kik az új iskolának rövid időn belül dicsőséget szereztek. 1656-ban a hívek az iskolának új, diszes épületet emeltek, melyet azonban 16 évvel később a mellette levő templommal együtt

elvette Kolonics Lipót. A „gyászévtized“ eltelte után — 1682-ben — a fentartó egyházközség a mai Konvent-utcában az iskola számára új hajlékot rendezett be, a mely azonban nagyon egyszerű volt.

Az iskola fennállása egyáltalában nem volt biztosítva, mert az államhatalom és a szolgálatban álló kath. klérus kijátszotta az 1681. évi soproni országgyűlés határozatait és elütötte a protestánsokat a számukra biztosított oltalomtól. Iskolánk e miatt a XVIII. században sokszor a legkomolyabb válságokba jutott. De az isteni gondviselés a súlyos megpróbáltatások közepette is megtartotta; elődeinknek hitbuzgósága és a jövőbe vetett reményük adott mindenkor újabb bátorságot a kitarásra. Lelkes férfiak, kiváló tudósok, mint Bél Mátyás, Beer Frigyes Vilmos, Tomka-Szászky János, Benczur József, Stretskó János esüggedést nem ismerő kitarással és oly sikerrel vezették az iskola ügyeit, hogy nemsokára a magyar ev. iskolák között az első helyet foglalta el. A régi roskadozó helyiség szűk lett, ekkor a hívek 1783-ban a régi helyére új, emeletes épületet emelnek az iskolának. A XIX. században bekövetkezett nagy pénz-devalvació egyházunkat és vele iskolánkat is majdnem az enyészet szélére juttatta. De a gondviselés most is örködött és megmentette iskolánkat a végpusztulástól. A pozsonyi iskola, a magyarhoni ev. egyház „alma mater“-e teljes kifejlődésre jut. Felső fokán egy bölcseleti, jogi és theol. tanfolyammal bővül; szervezete mintaképe lesz az ev. iskoláknak.

E szép reményekre jogosító fejlődést azonban megakasztja a XIX. század közepén a szabadságharc letiprása után bekövetkezett gyászos időszak. Miután iskolánk a Thun féle tanrendszert német tannyelvvel elfogadni nem akarta, elvesztette nyilvánossági jogát és a törvénytelen hatalom „magánintézetnek“ nyilvánította. Ennek dacára a tanintézet továbbra is szervezkedett. A Thun rendszerével megegyező középiskolai tanrendszer lép életbe magyar tannyelvvel. A középiskola nyolc osztályúvá lesz, a melyben tiz tanerő működik. 1855-ben új, immár harmadik épületet kap.

A tudományok folytonos fejlődése és bővülése következtében már 1847-ben az eredetileg egységes szervezetből kivált az elemi iskola és önállóan szervezkedett; 1882-ben pedig a theol. fakultás vált külön és mint a magyarhoni ág. h. ev. egyetemes egyház theol. akadémiája folytatja áldásos működését. A régi lyceumból most már csak a nyolc osztályú középiskola maradt meg.

Újabb, korszakalkotó fordulat állott be lyceumunk történetében 1894-ben. Ez évben egyházközségünk lyceumunknak az oktatásügy mai követelményei szerint való fejlesztése céljából igénybe vette az államsegélyt. Az állammal kötött szerződés értelmében a pozsonyi egyházközség egyszersmindenkorra államsegélyt kapott, hogy lyceuma számára új, diszes és minden tekintetben megfelelő épületet emeljen. Ezenkívül az állam azóta évenként is segélyt ad, mely első sorban a tanárok javadalmazásának rendezésére fordított. Fentartó egyházközségünk az új iskola megalkotásával ülte meg nemzeti fennállásunk ezredéves ünnepét.

Végül 1901. évi szeptember hó 5-én nyílt meg a lyceumi internátus, a mely ép úgy, mint az új iskolai épület felejthetetlen b. emlékü Günther M. Vilmos felügyelő fenkölt szellemének lesz mindenha hirdetője.

Mélyen tisztelt ünneplő Közönség! Intézetünk 300 éves, viszontagságos, de minden egyes lapján tanulságos történetéből láthatjuk, mily szép és magasztos feladat, ha valaki minden erejét a közjónak szenteli, ha az emberiség legszentebb érdekeit hathatósan előmozdítja, ha önmegtagadással áldoz a szeretet oltárán még akkor is, a midőn minden oldalról veszélyek fenyegetik.

Szeretett, nemesszívű pozsonyi egyházközség, a kinek közvetlen oltalmában már oly hosszú ideje részeseülünk, hadd mondjak hálát lánglelkű, csüggedést nem ismerő buzgóságodért! Valóban képtelenek érzem magamat, hogy számos és nagy érdemeidet méltóképen felsoroljam, a miket egyházunk és édes magyar hazánk körül szereztél, főképp az által, hogy mindazokat felnevelted és ápoltad, a kik ez iskolából kikerülve a hazafiság, az erkölcsiség és az igazság birodalmának lettek terjesztői. Igen nemes egyházközség, te megérdemled, hogy valamennyi egyházközség, kiknek szellemi vezetőket adtál, szeretettel és tisztelettel tekintsen rád, mint hálás gyermek édes anyjára. Méltó vagy a tiszteletra és érdemeid elismerésére, mert mindenkor megmutattad, hogy az egészséges, tiszta, evangéliumi hitet és annak ápolóját, az iskolát, életei legfőbb díszének tartottad!

Isten bő áldása szálljon rád és vezető férfiadra! Hálás szívvel kívánjuk, hogy a béke és a kölcsönös egyetértés őrangyala oltalmaz ezentúl is; hogy az a szent kötelék, mely téged az egyetemes egyház többi községeihez fűz, mindinkább erősödjék, hogy iskolánk e hitközösségből új erőt merítve, az Úr kegyelmére méltónak találjassék!

Ily érzelmekkel ünnepli iskolánk a mai napot. A multa való visszaemlékezés közben az evangéliumi hitet vallja, azt a hitet, a melyért b. emlékü alapítói készek voltak életüket feláldozni; a jelen méltatásakor soha meg nem szűnő hálára kötelezi őt az a szeretet és gondoskodás, a melyben olyan bőven részesült; a jövőbe vetett reménye pedig azzal biztatja, hogy a Mindenható szellemi és anyagi tulajdonát ezentúl is oltalmába fogja venni!

Kedves tanuló ifjak! Ti, mint a lyceum mai tanítványai, abban a ritka szerencsében részesültek, hogy iskolánk e szép ünnepén mindannyian jelen lehettek. Hiszem és remélem, hogy fogékony szívetek meg fogja érezni a meleget, mely a ma elhangzott szavakból felétek is száll! Őrizzétek meg ez érzelmeket és a mai nap maradandó emlékeül, lelkesedjétek ti is a régi tanítványok példáján, intézetünk minél nagyobb dicsőségére. A jövő feladatai rátok várnak és e feladatok miként való megoldásától függ szeretett egyházunk, édes hazánk sorsa is. A mi munkánk sikere, a ti fáradságotok eredménye attól függ, képesek vagytok-e a munkában való kitartásra, a lankadást nem ismerő köteleességteljesítésre. Iskolánk legnagyobb kincsét tanítványaiban és azok odaadó szeretetében bírja; adja a Mindenható, hogy ezt örökre meg is tartsuk.

Mi pedig, ez ősi régi alma mater jelenlegi tanárai, az iskola és annak fentartója iránt érzett hálánkat azzal a szent fogadalommal akarjuk leróni, hogy a gondjainkra bizott fiatalságot ezentúl is teljes odaadással és szeretettel fogjuk gondozni; a lyceumot pedig nagynevű elődeink szellemében megakarjuk tartani a folytonos haladás útján, hogy a jövőben is legyen erős vára a prot. hithűségnek, szentélye a magyar hazafiságnak és műhelye az emberszerető munkának!

Dr. Dobrovits Mátyás egyházfelügyelő közgyűlési beszéde.

Mélyen tisztelt ünneplő Közgyűlés!

„300 éves fennállásának ünneplésére a pozsonyi ev. egyház ez évet ünnepi évnek határozta, melynek keretében tavasszal az 1606-ban megkötött bécsi béke hőseit, Bocskay Istvánt ünnepeltük, hálaistentiszteletet és ezt követő ünnepi, a bécsi béke fontosságát Bocskay

István történeti alakjának ismertetését és mindnyájunk lelkében megörökítését célzó egyházi közgyűlést tartottunk. Az ünnepet megelőző héten úgy a felnőttek számára, mint pedig a közép- és népiskolák számára előadásokat rendeztünk, hogy egyházunk apraja-nagyja, mindenki, ki a pozsonyi egyházhoz tartozik, méltóan legyen előkészítve az ünnepre. Őszszel meghívtuk az egyetemes gyámintézetet és a Luther-Társaságot, hogy itt tartván közgyűlésüket, mutassák be a magyarhoni protestantizmus virágzását ország-világ előtt és nagyszámú, előkelő tagjaikkal emeljék e fontos ünneplések díszét. Megjelentek hitünk oszlopos férfiai, élükön br. Prónay Dezső egyetemes felügyelő, a püspöki kar, a kerületi, egyházmegyei, egyházközségi, lelkészi és világi képviselők. Az ünnepen kiváló szónokaink mesteri és lánglelkű történeti és vallási előadásaiban gyönyörködtünk. Hallottuk Gyurácz püspököt, Zsilinszky Mihály és Láng Lajos előadásait. Mintegy epizódként szövődött be ezen nagyarányú ünnepbe egyházunk vértanuja, Rázgha Pál lelkész emlékének felújítása, mely alkalommal szeretett főfelügyelőnk, báró Prónay Dezső mélyen szívünkbe vésődő emlékbeszédben dicsőítette a vértanút, a jelenkor protestánsainak pedig szívére kötötte azon belső összefüggés ápolását, mely a protestantizmus, a humanitás és a szabadság szeretete közt van. Ezen tiszta, puritán lelkű beszéd országszerte nagy elismerésre talált és nagy dicsőséget hozott egyházunkra.

Most egybegyűltünk, befejezésére ezen ünnepnek és pedig az egyháztagok kívánságára teljesen családi körünkben, úgy, hogy ezen ünnepélyen csakis azok vesznek részt, kik vagy iskolánk, vagy templomunk által testvéreink és családtagjaink. Ünneplésünk pedig az, hogy tegnap iskolánk szabad, igazi protestáns és hazafias szellemének mély és bennünket örömmel megtöltő megnyilatkozását láttuk, ma pedig, hogy egy teljes lutheri istentisztelet által Urunkkal Istenünkkel közösségbe léptünk.

Maradjon ezen ihletteljes napoknak mély hatása lelkünkben, irányítsa gondolatainkat és tetteinket őseink dicsőségére, felebarátaink hasznára, önmagunk építésére, hazánk nagyságára, Krisztus Urunk kegyelmére.

Evvel vallottuk azon meggyőződésünket, hogy prot. hitünk tanait tisztaságunkban, épségben, őseink példájára meg akarjuk tartani, mert ők ebben boldogultak és bennünket is a boldogulás útjára irányítottak.

Hogy ünneplésünknek maradandó nyoma legyen, elhatározta a közgyűlés, hogy az egyháznak és iskolának 300 éves történetét megírattja és kiadja és hogy ezen könyvben családi olvasmányt adjon tagjainak, hogy a multakból tapasztalatot, a jövőre irányt merítsünk.

Ezt annál is inkább, mert ellenségeink váltig hirdetik, hogy a protestantizmus szelleme lejárt magát, hogy a modern ember lelki szükségleteit nem képes már kielégíteni. Pedig ebben tévednek, mert épen a protestantizmus Krisztus vallásának egy újabb korszakához: a gyakorlati keresztyénységhez juttatta az emberiséget. A protestantizmus van hivatva első sorban és képes is arra, hogy a keresztyén igazságokról való felfogását a gyakorlati életre alkalmazza és azért a jövő a protestáns egyházé, mert ez az emberi nyomor enyhítésére legtöbbet tud tenni. Itt nemcsak a testi, de lelki nyomort értem és ennek úgy kell lennie, mert egyházunk nemcsak hit-, hanem szeretetközösség is, mely magában foglalja a charitas minden ágait és arra törekszik, hogy minden tagja valódi diakonus legyen. A diakonia tehát azon gyakorlati tere egyházunknak, mely tag munkakört biztosít a jövő századokban s a melynek igazi gyakorlására magunk közt ezen jelentős pillanatban fogadalmat

teszünk. És hogy ezen iránynak látható alapkövét mielőbb letehesük, felkérem a nt. és nemes egyházat, határozza el véglegesen ezen ünnepélyes alkalommal, hogy leányiskolája létesítését a gazdasági választmány ajánlatára támaszkodva haladéktalanul megkezdi. Ha ezt el méltóztatik fogadni, akkor tiszteljük meg ezen elhatározásunkat azzal, hogy ígérjük, hogy minden tettünkben és gondolatunkban a gyakorlati keresztyénség, a diakonia hívei leszünk.

Ezen szellemben pedig irányítsuk diakonus munkánkat az Úr földi élete egyik oldalának megfelelően a külsőre, az ideiglenesre.

Gyakoroljuk a rászorultak javára, tehát nem önmagáért, hanem a szűkölködőkért, nyujtsunk a szűkölködőknek azt a mire szükségük van:

A szegényeknek kenyeret, a betegeknek ápolást, az ifjaknak és gyermekeknek védelmet, az elveszetteknek mentőkart és az evangéliumot mindenkinek.

Ha ezen tanulságot meritjük protestáns hitünk igazából, egyházunk történetéből, saját érzésünkéből, akkor méltók leszünk elődeinkhez és méltók, hogy mindenkinek tiszteljenek!"

A pozsonyi ág. h. evang. egyházközség és lyceumának háromszázados jubileuma.

A pozsonyi ev. egyházközség f. hó 2-án fejezte be azon nagyszabású ünnepségek sorozatát, melyeket nagytudományú és igazi protestáns szellemtől áthatott felügyelőjének, dr. Dobrovits Mátyásnak kezdeményezésére rendezett. Megkezdte a sort a tavasszal a Bocskay-emlékünnepel, de mivel a pozsonyi ev. egyházközség első szervezkedése s lyceumának megalapítása szintén a bécsi békekötés idejére esik, folytatásképen szeptember havában ez ősrégi egyház vendégül látta a Luther-Társaságot és az országos gyámintézetet. Végül befejezéskép f. hó 1-én volt a lyceum, 2-án pedig az egyház speciális családi ünnepe.

A lyceum tanári kara, mely ez alkalommal a nagy évforduló emlékére s az „ifjúsági önképzőkör“ alaptökéjének javára emlékérmét is veretett, az intézetnek minden egyes, még életben levő, volt tanítványát meghívta az ünnepségre, még pedig oly fényes eredménnyel, hogy személyesen hatvannál többen jelentek meg, levélbeli üdvözet pedig még egyszer annyi érkezett.

Különben a lyceum ünnepe d. e. 10 órakor kezdődött a nagy templomban. Ez alkalommal általános mebotránkozást keltett, hogy az orthodox izraelita tanulókat a vallástanárjuk eltiltotta a templomban való megjelenéstől, holott ez tisztán iskolai ünnep volt, melynek színhelyéül, csakis a közönség nagy számát tekintve, választotta a templomot a tanári kar. Ha tudjuk, hogy a lyceum az orthodox izraelita tanulókat az irástól szombaton felmenti s felekezeti érzékenységre mindig tekintettel van, a rabbijoknak ezt az eljárását a huszadik századba be nem illő elfogultságnak kell bélyegeznünk.

Az ünnepség Luther híres énekével kezdődött, melyet az intézet vegyeskara Fröhvirth Samu karmester vezetése mellett nagy präcizitással énekelt, noha ez erőteljes ének tisztán férfikar mellett talán még hatásosabb lett volna. Követte ezt Holch Ottó lyceumi vallástanár imája, melyet minden ízében a protestantizmus szabad szelleme hatott át s épen azért a más vallásúakra is mély benyomást tett. Erre dr. Dobrovits Mátyás egyházfelügyelő üdvözölte egy lelkes, rövid beszédben az ünneplő közönséget. Az egyházalapítók szellemet hívta tanubizonyosággul, hogy az utódok szívének minden dobbanása még ugyanazon eszmékért hevül s e hűség fejében kérte a mindenható atyai áldását egyházra és intézetére egyaránt.

Hirschmann Ferdinánd, lyceumi igazgató beszéde gondosan kidolgozva, tömör összefoglalása volt az intézet multjának s igen nagy hatást keltett az a része, melyben a tanári kar nevében hálát mondott az iskolafentartó egyháznak mindenkorai áldozatkészségeért.

Az igazgató beszéde után e sorok írója, Albert József szavalta el ünnepi ódáját. Célom volt annak a magasztos eszmének visszatükröztetése, hogy a magyar protestantizmus mindig össze tudta egyeztetni az igaz vallásosságot a hazafias érzés bensőségével. Hogy ez mennyiben sikerült, annak a megítélését a tisztelt olvasóközönségre bízom.

Ezután újra a vegyeskar lépett fel Vulpius „Isten dicséretét“ zengve. Fröhvirth Samu karmester ezért már teljes dicséretet érdemel s nem túlzunk, ha azt állítjuk, hogy a közönség könyekig meg volt hatva.

Markusovszky Sámuel, tiszteletbeli igazgató, egy tömör, velős rajzban azon küzdelmeket tárta fel a hallgatóság előtt, melyeket a pozsonyi ev. egyházközség és lyceuma az 50-es években folytatott az abszolutisztikus kormányval szemben. A magvas elbeszélést Hamar József lyceumi tanár szép előadásában mindvégig feszült érdeklődéssel hallgatta a jelenvolt díszes közönség.

Igen kedves volt Becker Jakab, VIII. oszt. tanuló megemlékezése is az intézet jöteveiről s méltó befejezése volt az egésznek Trsztyénszky Ferenc esperes szívhez szóló, minden retorikai virágtól ment és mégis magasztos imája. Végezetül a közönség felállva uni sono énekelte a himnust.

Ime, a mint méltóztatik látni, minden ízében szép és lélekemelő volt ősrégi lyceumunk ünnepe. De egy megjegyzést még sem fojthatunk el.

Nemrégiben egyik franciaországi lyceum százéves fennállásának évfordulóját ünnepelte s ez alkalommal nemcsak a közoktatási miniszter volt jelen, hanem maga a köztársaság elnöke, a többi miniszterek s a szenátus és képviselőház tagjai is nagy számban. Nálunk mások a viszonyok, de szó a mi szó, nagyobb lehetett volna jubileumunk iránt az érdeklődés. Annál inkább le vagyunk kötelezve Láng Lajos ő excellenciájának, hogy személyesen jelent meg; úgyszintén meleg köszönetünket fejezzük ki az eperjesi és soproni testvérintézeteknek, melyek küldöttség által képviseltették magukat. Személyesen jelent meg Hoffmann Frigyes kollegánk, az intézet volt tanára is, valamint testületileg vett részt a testvér theologiai akadémia tanári kara.

Másnap délelőtt mind a magyar, mind a német ajkú hívek részére úrvacsorával egybekötött ünnepi istentisztelet volt. A német egyházi beszédet Schmidt Károly lelkész, a magyart Trsztyénszky Ferenc esperes mondta. Az előbbit tűz és pathosz, az utóbbit inkább az érzelem mélysége jellemezte. A pozsonyi egyház mindkét nagy szónokára méltán büszke lehet. Igen lélekemelő volt istentisztelet végeztével az egyházi közgyűlés. Dr. Dobrovits Mátyás felügyelő magyar és német nyelven még egyszer kiemelte a lefolyt ünnepségek jelentőségét, bemutatva az egyház monografiájának két kötetét, üdvözölte mint vendégeket a pozsonyiegyei, a modori esperesség és a récei község képviselőit s indítványozta, hogy méltó befejezésül határozza el a pozsonyi egyház, a modern kívánalmaknak megfelelő új leányiskola építését, a mit a közgyűlés egyhangú felkiáltással elfogadott. Ezután Hacker Károly felügyelő a pozsonyiegyei, Hollerung Károly esperes a modori esperesség, Schultze Ottó lelkész a récei egyházközség nevében üdvözölték lelkes,

meleg ékesszólással a pozsonyi ünneplő testvérgyülekezetet, mire a folyó ügyek tárgyalását elhalasztva, dr. Dobrovics felügyelő a gyűlést ünnepiesen berekesztette.

Délben 150 terítékű szíves közebed volt a „Magyar király” nagytermében, a hol egyhangúlag elhatározták hódoló távirat küldését ö Felségének. Felköszöntőkben nem volt hiány magyar és német nyelven s az ünnepség mindvégig emelkedett hangulatban folyt le. A. J.

Háromszáz év szállott el a pozsonyi gyülekezet felett s e háromszáz esztendőn át nemesak bőségesen tapasztalta az Egyház örök Urának áldását, hanem kiszámíthatatlan áldást árasztott a magyarhoni evang. egyházunkra. Ezért méltán ünneplhetett s méltó volt rá, hogy bizonyos tekintetben egész egyházunk részt vegyen örömeiben. Az ünnepség inkább családi körben folyt le, nagy feltűnés és zaj nélkül; de hiszszük, hogy maradandó nyoma lesz mindazok szívében, a kik benne részt vettek. A mi különösen fölemelőleg hatott, az az a harmonia, mely a gyülekezet és iskolák ünnepsége között volt s a mely úgy az első, mint a második nap lelkes szónokainak beszédén végigvonult. Az a dicsőséges, munkában és küzdelemben gazdag mult megihlette az ősi lyceum jelenlegi igazgatójának szívét, ajkát és érezte, hogy Bél Mátyás szelleme nem halt ki és nem korszerűtlen ma sem, hogy az evangéliumi hit és a tudás, az egyházszeretet s az igaz honfiúi láng nem éiéntek. Viszont a vasárnapi beszédekből láthattuk, hogy az az egyház, mely a multban úgyszólván saját testével fedezte iskoláit a vészek idején, a régi evangéliumi alapon állva ma is szent kötelességének tartja, az Isten országa szent munkájában minden intézményének fentartását, fejlesztését. Ki ne óhajtaná őszintén, hogy a nemes gyülekezet jövője méltó legyen dicső multjához? e.

KÜLFÖLDI KRÓNKA.

Ausztria. A pápista sajtó most nagy diadallal hirdeti, hogy a Los von Rom mozgalom határozottan szűnőfélben van s hivatkoznak arra, hogy sokan, a kik már a protestantismushoz áttértek volt, most az egyedül üdvözítő egyházba visszatérnek. E híresztelés természetesen nem felel meg a valóságnak, mert csak Csehországban lett 1468 lélek evangélikussá és 351 ó-katolikussá s így a pápista egyház csak e helyütt 1819 személyt veszített. Hogy vannak egyesek, a kik visszatérnek, ez nagy ritkán előfordul s a pápista sajtó nem tudja ezeket az eseteket eléggé hangoztatni. Morvaország és Sziléziában f. évi július végéig 181 lélek lett ó-katolikussá. Ennek az egyháznak még 1899-ben csak egyetlen egy iskolás gyermeke volt e tartományokban, ma már 400. Karbitz és vidikén 35 személy hagyta el a római egyházat, a mozgalom kezdete óta 500. Zielitzen most újabban 9-en, Olmützen 20-an jelentkeztek áttérésre. Nagy hullámokat vet most a Los von Rom mozgalom Salzburgban, a mely eddig teljesen az ultramontanok kezében volt, az első félévben 75-en tértek át, a mozgalom kezdete óta már 492. A legnagyobb feltűnést Gróf Auersperg Guido áttérése keltette. Az Auerspergék a reformáció kezdetén azonnal pártfogolták a tiszta evangéliom terjesztését s 100 éven keresztül a krajnai evangélikusok órállói voltak. S bár a viszonyok kényszerű hatása alatt ők is engedtek az udvar befolyásának, a szabad szellem mindig menedéket talált e fenkölt gondolkozású családban. A leghíresebb Auersperg, költői nevén Grün Anastasius nem egy költeményében dicsőítette Luthert és reformációt.

Most e nagy elődök unokája maga is protestáns lett. Érdekes a grófnak levele, melyet az Altdeutsche Tagblatt gratulációjára irt, a hol többek közt úgy nyilatkozik: „Mivel én már régen belső ellentétben voltam a katolikus egyházzal, úgy kilépésem ebből folyó kötelességszerű logikus cselekedetem, a melylyel a nyilvánosság előtt is a katolikus egyházzal szakítottam. Vajha népünk összes lanyha katolikusai ne csak a szónál maradnának, de cselekednének is . . . Ha áttérésem másokra utánozandó példa leend, úgy csak örülni fogok ennek, különösen ha azok állásombeliek lesznek“. Auersperg áttérése a magas arisztokratia körén belül az első eset s bizonyára újabb hatalmas lökés lesz, a mely által a mozgalom előbbre fog vitetni. A Los von Rom mozgalom most már a Csehországgal határos Szászországba is átesapott. Ott a lakosságnak 5% róm. kath., de az udvar is az, most e csekély pápista nép közt igen erős mozgalom indult meg. A mult évben 1303 lélek lett protestáns, a róm. kath. egyházból 1101-en tértek át, a többiek zsidók és egyebek. Szászországba minden 200-ik katolikus áttér, Ausztriában minden 5000-ik.

Ezekkel a folytonosan növekvő mozgalmakkal szemben a pápisták minden telhető módon dolgoznak s attól sem riadnak vissza, hogy törvénytelenességgel határos kihágásokat engednek meg maguknak. Jelentettük, hogy az unterhauseni evang. templomba pápista bucsújárók betörték s a templomban táncolva, ujjongva azt megszenteltelenítették. A pápista érzelmű bíróság addig húzta-halasztotta ezt az ügyet, mígnem elévülés címén ad acta tehették. Ilyen megalázásnak van az evang. egyház kitéve. Hír szerint az osztrák parlament legközelebbi ülésén ez az ügy interpelláció alakjában tárgyalva lesz.

Gusztáv Adolf-kápolna. Lützen közelében azon a helyen, a hol Gusztáv Adolf a svéd király és hitbajnok a 30 éves háborúban elesett, a Stockholmban lakó Eckmann német követ s neje, protestáns szíves kápolnát emeltet saját költségén; s a kápolna környékét parkiroztatja. F. évi november hó 6-án volt e kápolna költetése. Megjelent e történelmileg nevezetes helyen Recke német kormányelnök, Taube gróf svéd követ Berlinből s Clairon gróf tartománytanácsnok. Egy gyülekezeti ének után Helander berlini svéd lelkész buzgó imát mondott, mire német és svéd nyelven az alapköletétel okmányai felolvastattak. Taube gróf szép beszédben méltatta Gusztáv Adolf hitbuzgóságát, vallásosságát s érdemeit; mire a szokásos kalapácsütések következtek. Scheele Wisley püspök befejező imát s áldást mondott. Ezután az ünneplő közönség Lützen városába vonult, a hol a vásártéren Recke kormányelnök a német császárt és svéd királyt éltette. Gróf Taube pedig üdvözlő táviratot küldött a svéd királynak.

EGYHÁZI ÉLET.

Negyedszázados papi jubileum. Fóthi Szeberényi Lajos pestmegyei ág. h. ev. főesperes s egyházkerületi főjegyző, november 21-én ünnepelte papi működésének negyedszázados évfordulóját Fóthon. A jubilánst szerény falusi otthonában egyházmegyéjének számos papja és felügyelője kereste föl az egyházmegye nagyérdemű felügyelőjének: Földváry Elemér dr.-nak és alesperesének, Sárkány Bélának vezetésével. Az egyházmegyei felügyelő megható üdvözlő beszédében, gyönyörű szavakkal méltatta a jubiláns érdemeit. Zolnay Jenő esperes-ségi ügyész lendületes beszédében, mint a lelkész

mintaképét, mint lelkes hazafit, példás férjet, jó családapát és őszinte barátot üdvözölte. A rákospalotai evang. egyház nevében Kovácsi Kálmán lelkész szép beszéde kíséretében értékes ajándékot adott át az ünnepeltnek. A jubiléus egyházának prezbitériuma részéről pedig Szelényi Aladár dr. és Falvay Antal egyházfelügyelők gyönyörű kivitelű, ezüsttel gazdagon díszített arcképalbumot ajánlott föl neki, mint oly papnak, kinek vezetés mellett a kisdied egyház nemcsak a lelkiekből, de anyagilag is fölvirágozott. Délben a jubiléus házában ünnepi ebéd volt, a melyen számos szép tószóban ünnepelték Szeberényit. A jubileumi lakomát az egyházkör papságának úrvacsorája előzte meg, melyet a jubiléus megható, gyönyörű beszéd kíséretében osztott ki a jelen volt lelkészi családoknak.

Báró Kochmeister Frigyes ünneplése. Báró Kochmeister Frigyes főrendiházi tag f. hó 26-án ünnepelte 90-ik születésnapját, mely alkalomból igen sokan üdvözölték. Az Orsz. Prot. Árvaegylet részéről, melynek éveken át buzgó elnöke volt, Kovácsy Sándor nyug. minist. tanácsos küldöttség élén üdvözölte az érdemekben megőszült férfit. A pesti ág. h. ev. németajkú egyház jó kívánságait küldöttség élén Schranz János lelkész tolmácsolta.

Báró Kochmeister Frigyes a pesti egyháznak régi hithű és aldozatkész tagja. Nevét már a múlt század ötvenes éveinek elején találjuk a pesti egyház értesítőjében. E szerint több, mint egy félszázadon át szolgálta lelkes buzgalommal és önzetlen szeretettel egyházunkat. A pesti ág. h. ev. magyar-német egyháznak iskolagondnoka volt és most is a közös képviselőtestületnek tagja. 1876—1895-ig a pesti német egyháznak felügyelője volt és 1895 óta annak tiszteletbeli felügyelője.

Teljes testi és szellemi frissességben érte meg ezen ritka születésnapot. A kegyelem Istene legyen továbbra is vele és aranyozza be életének alkonyát zavartalan boldogsággal és békességgel!

A sárosi ág. h. evang. egyházmegye lelkészi egyesülete nov. hó 15-én Eperjessén a tiszai ág. h. ev. kerület theol. akadémia internátusában tartotta meg alakuló értekezletét. Az értekezletet ének s Szlabey Mátyás bártfai lelkész buzgó imája nyitotta meg. Majd Hajdu János esperes üdvözölvén a megjelenteket, felhívja az egyesületi tagekat, hogy válaszsák meg a tisztviselőket. Erre az értekezlet tisztviselői karát egyhangú felkiáltással következőkép választja meg: elnök: Hajdu János esperes, alelnök: Francz Vilmos bártfai lelkész, pénztáros: Altman Gusztáv kisszebeni lelkész, pénztári ellenőrök: Balogh Farkas s Pankuch Gusztáv ófalvi, illetőleg budaméri lelkészek, könyvtári bizottsági tagok: alelnök, dr. Szlavik Mátyás, Mayer Endre, ifj. Draskóczy Lajos theol. akad. tanárok s Liptai Lajos eperjesi lelkész, jegyző: Pollyák Jenő kapinémefalvi lelkész.

Az értekezlet két kimagasló pontja Gömör János coll. főgymnasiunai igazgató szabad előadása: „A gyakorlati lelkészképzésről” s Francz Vilmos alelnök előadói jelentése a Szepes vármegye ág. h. evang. lelkészi együletének határozati javaslatáról: „A liturgia egységéről”.

Gömör János igazgató szabad előadása következőkben foglalható össze:

Lelkészi értekezletekre égetően szükségünk van. Hiszen van sok kérdés, mit a hivatalos fórumokon meg nem beszélhetünk. Jó, ha az administratív teendőket ott elvégezhajtuk. Ily fontos megbeszélendő kérdésnek tekintti az előadó a végzett theologusok gyakorlati képzését. A változott viszonyok között még inkább a lelkész személyiségétől függ az egyházak felvirágzása, jövője.

A szétszórt adatok összeszedésére, a holt tetem életre keltésére, az életerőtől duzzadó szervezet evangelizálására jeles papokat, lángelkű missionáriusokat, egyetemes műveltségű embereket kell az egyháznak nevelni. S itt nem elegendő csak a theologiák munkájába bizakodni. A végzett theologust ne bocsássuk el útbaigazítás, gyakorlati képzés nélkül nagy missiójára. Sajnos, az egyház eddig e kérdéssel nem foglalkozhatott érthető okokból. A lelkészhiány miatt örült az egyházi hatóság, ha lelkészt kaphatott. S így a lelkész mindjárt állásba jutott. Másrésztől a nyomott anyagi viszonyok között e célra áldozatot sem hozhatott. Ma többekévesebbé jobb helyzetbe jutottunk. A theologusoknak évről-évre

növekedő száma kecsgetet a reménnyel, hogy a lelkészhiány megszűnik. Másrésztől az 1848. XX. t. c. végrehajtása olyan helyzetbe juttatja az egyházat, hogy a lelkészképzésről is gondoskodhatik, illetve a lelkészképzésre is hozhat áldozatot. Ezeket számbavéve, az előadó elérkezettnek látja az időt a lelkészképzés kérdésének megoldására, legalább is előkészítésére. Ezért szükségesnek tartja megismertetni a külföldi gyakorlati lelkészképzés mai állapotát. S itt Schneller István kolozsvári egyetemi tanárnak e tárgyra vonatkozó remek tanulmánya alapján ismerteti a berlini, friedbergi s heidelbergi ev. seminariumokat. A mai viszonyokat számbavéve, a gyakorlati lelkészképzés ügyében a következő javaslatot teszi az értekezlet elé.

1. Mondja ki az értekezlet, hogy a gyakorlati lelkészképzés kérdésének megoldását a közegyház egyik legfontosabb feladatának tekinti. Ez ügyben felkeresi az egyetemes lelkészi értekezletet oly célból, hogy az ez ügyben az alábbiaknak megfelelően haladéktalanul lépéseket tegyen.

2. Az értekezlet szükségesnek tartja, hogy a theologusok számára alapított külföldi stipendiumok ajánlási jogát az egyetemes közgyűlés magának megszerezze. S hogy e stipendiumokat csak arra érdemes s tanáraik által is ajánlott, a lelkészi pályára kiváló hajlammal bíró, végzett theologusok nyerhessék el. Az egyetemes egyház maga is minél több külföldi stipendiumot szervezzen, különösen ott, hol lelkészképző seminarium van, hogy így a theologusok java ott megfordulhasson.

3. Az egyetemes egyház valamely albizottsága útján követelje a külföldi stipendiumot élvező theologustól, hogy a külföldi tartózkodásról számot adjon, vagyis, hogy az ilyen theologus ne csak az egyetemen hallgasson, hanem főképen a társadalmi életet tanulmányozza, az evangelizáció s belmissió munkájában részt vegyen, szóval gyakorlati úton készüljön pályájára.

4. Ha a közegyház viszonyai javulnak, illetve ha a lelkészi hiány megszűnik, a kiválóbb lelkészek oldalán haladéktalanul szerveztessenek segédlelkészi állások az egyházegyetem p-nztárának a terhére s csak az ily állásban egy évet töltött lelkészjelöltek lesznek majd felavathatók, azaz foglalhatnak el lelkészi állást.

Az értekezlet Gömör János főgymnasiunai igazgatónak az igaz egyházszereletről tanuskodó magvas előadásáért jegyzőkönyvi elismerést szavaz. Indítványát magáévá téve, felterjeszti az egyetemes lelkészerterkezletnek.

Nem kevésbé érdekes volt Francz Vilmos alelnök előadói javaslata a „Liturgia egységéről”. Először is ismerteti a szepesvármegyei ág. h. ev. lelkészegyesületnek 1905. évi október 15-én Iglón megtartott értekezletének határozati javaslatát a „Liturgia egységéről”. Majd fejtegeti annak fontosságát s végül a következő javaslatot terjeszti az értekezlet elé.

„A szepesvármegyei ág. h. ev. lelkészegyesület határozata — mint helyes nyomon haladó, üdvösnek ígérkező — figyelemre méltó. Tekintettel azonban arra, hogy a határozat merő általánosságban mozog, csak a főbb elveket sorolja fel, mintegy csak a keretet adja, a nélkül azonban, hogy azt a megkívánandó tartalommal megtöltené, nagyon ajánlatos, hogy a történelmileg adott és tényleg meglévő istentiszteleti cselekmények, illetve alkatrészek mellett jelöltessenek meg teljes precizitással és részletességgel mindama mozzanatok, a melyek míg egyrészt a kedélyi momentumok intenzívabban felkarolásával istentiszteleteinket változatosabbakká, vonzóbbakká és teljesebbekké tenni hivatják, másrészt agendálissá, megköthető, egyöntetűvé tétel által az anyaszentegyház külső egységének dokumentálását előmozdítják.

Foglalkozzanak e fontos, de rendkívüli tapintatot igénylő kényes ügyvel az egyházmegyei, kerületi lelkészi értekezletek, de legkivált az egyetemes egyház lelkészi értekezlete; érleljék meg az ügyet, de nem évtizedeket igénylő tanulmányozással és tárgyalással, hanem minél előbbi gyakorlati eredményes munkával.

Ennek elérhetése céljából készítettessék az ügy iránt lelkesülő, tapasztalt s megfelelő szakértelemmel, zenei érzékkel s körültekintéssel bíró, higgadt férfiakból alkotandó egyetemes jellegű, szűkebbkörű (10—12 tag) bizottság által egy precíz, részletes tervezet, mely aztán alkotmányos tárgyalás céljából leszállítva, alaposan megvitattassék és megbíráltassék s aztán lehetőleg közmegegyezéssel közegyházunk üdvére érvényre emelve, mint szem előtt tartandó zsinórmérték alkalmaztassék”.

Az értekezlet az előadó javaslatát elfogadta s az egyetemes lelkészerterkezletnek tárgyalás céljából megküldi.

Halmi Aladár láposi lelkész s ifj. Draskóczy Lajos theol. akad. tanár indítványára kimondja, hogy az értekezlet megkeresi a kerület püspökét, hogy tegye meg a szükséges lépéseket a kerületi lelkészi értekezlet megalapítására.

Több kisebb ügy elintézése után az elnök buzgó imájával s közös énekkel az értekezlet véget ért. (P. J.)

Jótekonyság: Csemez Elek a zalai egyházmegye új felügyelője beiktatása alkalmával 200 koronát adományozott egyházi célokra. — Ugyanazon alkalomból

Bozzay Jolán férj. dr. Györffy Zoltánné 20 koronát hasonló célokra. — Berke József dunántúli lelkészek érdemdús nestora, tótkeresztúri lelkész, a soproni tápintézet javára f. év elején tett 1200 koronás alapítványát újabb 400 koronával gyarapította. — Pápán Gyurácz Ferenc püspök boldogult neje Matus Karolina emlékére a pápai nőegyletnél 300 koronás, a leányegyletnél 100 koronás alapítványt tett. — A *körtvélyesi* hívek szeretett lelkészüknek Tomka Károlynak 40 éves papi jubileuma emlékére közadakozás útján 820 koronás alapítványt létesítettek hálás szeretetük és bizalmuk kifejezésül. — Pápán a november 3-án elhunyt Pelargus József bognár egyháza céljaira 1000 koronát hagyományozott. „A jókedvű adakozót szereti az Isten, a jó cselekedetekben meg ne restüljünk, mert a maga idején aratunk, ha meg nem restülünk“.

Köszönet. Tekintetes *Petrík Géza* úr a kiadásában megjelent „Luther Wartburgban“ című képe minden eladott példány után egy koronát ajánlott fel a lelkészek tanuló fiait segélyező intézet javára. A midőn ezen szíves adományért az adományozónak hálás köszönetet mondok, egyszersmind felhívom lelkészársaim figyelmét is a sokoldalról megdicséret remekműre. Okányi Adolf intézeti ügyvivő.

Házasság. *Nádasy Ferenc* a Zólyom vármegyei Hirlap szerkesztőtulajdonosa nov. 28-án esküdtött örök hűséget *Korcsek Mártának*, Korcsek Zsigmond nyug. igazgató, hittanár s neje Rell Emilia leányának Pozsonyban. Az egyházi szertartást Trsztyénszky Ferenc ev. főesperes, theologiai tanár, a vőlegény nagybátyja végezte.

Halálozások. *Endreffy János* felsőszeli lelkésztestvérünket megrázó csapás érte. Elhunyt hirtelen, váratlanul megdöbbenő módon VIII. o. gymnazista leánya, Eugenia Budapesten. A sebzett szívé apa fájdalmát azok érzik át teljességében, a kik ismerik azt a mély bensőséges szeretetet, melylyel gyermekein csügg. Az Úr, a ki lesujthat, de föl is emelhet, emelje föl a lesújtott szülőket s gyászoló testvéreket s találjanak vigaszt az Élet könyvének biztató szavaiban. — *Szlávik Piroška*, dr. Szlávik Máttyás eperjesi theol. dékán kis leánya kinos szenvedés után szülei végtelen fájdalmára kimúlt. — *Krizsan Stefánia*, Krizsan Zsigmond trencsényi esperes 13 éves leánya hosszú kinos szenvedés után elköltözött szülei karjai közül az örökkévalóságba. A gyászoló papi családok fájdalmát testvéri szívvvel megosztjuk s Istentől erőt kérünk számukra a rájuk mért kereszt viselésére.

IRODALOM.

Protestáns esték. A „*Magyar Protestáns Irodalmi Társaság*“ *pozsonyi köre* az egyetemes ev. theol. akadémia tanárai által kezdeményezett és évek során sikeresen tartott „*Protestáns esték*“-et munkakörébe átvéven, ugyanazon címen kiváló erők közreműködésével az e célra legalkalmasabb adventi és böjti időben építő és ismeretterjesztő felolvasásokat rendez.

E felolvasások a vallás, nevelés, történelem és társadalom körébe vágó közérdekű tárgyakkal foglalkoznak.

A felolvasások a programmban megjelölt napokon délután 5—6 óráig a theol. akadémia dísztermében (Konvent-utca 13., I. em.), kivételes s a helyi lapokban előre jelzett esetekben pedig az ev. lyceum tornatermében tartatnak.

A felolvasások rendje. XX. sorozat. I. December 1-én: *A pozsonyi ev. egyház háromszázados emlékműve.* Hamvas

József, ev. lyc. tanártól. II. December 8-án: *Érdekes ellentétek.* Arató Frigyes, állami felsőbb leányiskolai igazgatótól. III. December 15-én: *A siketnémák és lelkiviláguk.* Siketnémák bemutatásával. Heresúth Kálmán, siketnéma intézeti tanártól. IV. December 22-én: *Jézus életéből.* Masznyik Endre dr., theol. akad. igazgatótól.

A program alkalomszerűen szavallatokkal, ének- és zene-előadásokkal bővül. A teljes programot a helyi lapokban idejekorán közzéteszszük.

A Protestáns Esték második kötete két koronáért a theol. akadémiában kapható. Ugyanott megszerezhető a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság minden kiadványa. A tiszta jövedelem az Evangélikus Theologusok Otthonának javára fordítatik.

Épen most megjelent és a békéscsabai evang. egyházi könyvkereskedésben kapható a következő röpirat:

Gondolatok és elmélkedések

a Csipkay-féle javaslat felett.

A magyarhoni ág. h. ev. egyetemes felügyelő, püspökök, kerületi felügyelők, esperesek, lelkészek, tanárok, tanítók és egyházhívek szíves figyelmébe ajánlva.

Irta *Szeberényi Lajos Zs.*, békéscsabai ev. lelkész.

Ára 40 fillér. (Az összeg beküldése esetén bérmentve küldi az ev. egyházi könyvkereskedés B.-Csabán.)

Az állatok világa. Brehm magyar kiadásának 186-ik füzeté is megjelent már. Ennek a füzetnek ott kéne lennie minden inyene asztalán, mert többek közt fölötte érdekes tudnivalókat közöl az osztrigáról. Rájövünk például, hogy az Adria kitünő osztriga tenyésztő hely, az olasz és osztrák partokon. De már a magyar-horvát partokon csak úgy bukkánhatni néha egyre-egyre, ha az osztrák part millióiból valamelyik odatéved. Persze ez a mi éheltetlenségünk, mert hiszen már Lendl Adolf az osztrigáról írt cikkelyében rég kimutatta, hogy többek közt a Buccari-i öböl is mennyire alkalmas az osztriga termelésre. Elvárjuk a magyar inyencek kiesiny, de válogatott csapatától, hogy akciót indítanak a magyar osztriga tenyésztése érdekében. Nemesak a magyar kereskedelem istápolóira lesznek egyúttal, hanem egyben gyakoribbá, népszerűbbé is tehetik Magyarországon az osztrigát, mert olesőbb lesz, mint az olasz vagy az osztrák. Ezen, csak félig tréfás, alapjában komoly fölszólítás után még megjegyezzük, hogy a füzetben az egy *izompárosok* ismertetése befejezést nyer és megkezdődik a *tüskésbőrűeké*. Az élén a szokásos szürke állatképeken kívül egy, a nemes korallt ábrázoló színnyomatú kép is van. Ára ennek a füzetnek is 80 fillér és kapható a kiadó Légrády Testvérek cégnél (Váci-körút 78.).

Az állatok világa. Az olvasó, a kinek a csiga-tudománya a gyermekkori „csiga-bige ültsd ki a nyelvedet“ e kezdetű tréfás gyermek versikében is egy-két csigaház-gyűjtemény felületes megszemlélésében merül ki, bizonyynal meglepődéssel vesz tudomást ama sok-sok fajta csigának rendkívüli érdekes életéről, a melylyel a *magyar Brehm* most folyó füzetéi révén ismerkedhetik meg. A legutóbb megjelent 183-ik füzet *siphos szalagnyelvűek* közé tartozó porcellán-csigával kezd és a csigák változatos során végig haladva eljut egészen a *körkopoltyusokig*. Azonfelül, hogy a szöveget egész sereg illusztráció tarkítja, egy színes melléklet is van a füzet élén, a mely a tüskésbőrűket ábrázolja. Egy-egy füzet ára 80 fillér és megrendelhető a kiadó Légrády Testvéreknél (Váci-körút 78.).

Pályázatok.

Az *iglói* (Szepesm.) ág. h. ev. egyházközség **segéd-lelkészt** keres. Az állás jövedelme 1200 korona fizetés, 150 korona hittandij és lakás fűtéssel. Az állás lehetőleg február 1-étől volna elfoglalandó. Az érdeklődőknek, kik lehetőleg rögtöni jelentkezésre kéretnek fel, közelebbi felvilágosítással szolgál *dr. Walser Gyula*, ev. lelkész.

1-2

A *nagykázmeri* (Zemplén vm.) ág. h. ev. leány-egyház **oly tótul** is beszélő nyugalmazott tanítót keres, ki az előkönyörgő **kántori állás** betöltésére ajánlkozik.

A szerény javadalmazásról felvilágosítást a sátoraljaújhegyi anyaegyház lelkésze ad. Sátoraljaújhegy, 1906. nov. 20-án.

3-6 *Korbély Géza* ev. lelkész.

Angster József és Fia

Magyarország legnagyobb orgonáinak és a budapesti bazilika nagy orgonáinak építői

Orgona- és harmonium-gyár Pécs.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitünő hangú és erős szerkezetű légnyomatu (pneumatikai) orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a tempom nedvessége és az időjárás viszonyosságai semmi befolyást nem gyakorolnak rájuk.

Raktáron kitünő hangú harmoniumok minden nagyságban. Mindennemű javításokat, hangolásokat és átépítéseket olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

13-26

ORGONA-GYÁR villamos gépekkel berendezve.

BUDAPEST, VII., Garai-utca 48. **RIEGER OTTÓ**

cs. és kir. udv. szállítók

a Szent-Sír lovagja és a Ferenc József-rend tulajdonosa.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomás, csörendszer szerint (pneumatikai) tartós és nemes hangú orgonákat szállít. — Mindennemű orgonajavításokat és orgonahangolásokat a legmérsékeltébb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesíti és jókarbantartást mérsékelt árban elvállal.

Tervezetek és rajzok

A párisi és bécsi világkiállításon stb. helyről kitüntetve.

30 évi fennállása óta 980 új orgonákat szállított.

Bérmertve díjtalanul.

Karácsonyra.

Minden ev. család otthonának díszére válik **Zichy Mihálynak „LUTHER WARTBURGBAN“** című remekműve. A műlap nagysága 33×36 cm., margóval 54×64 cm. Ára réznyomású kiadásban 12 korona. Kapható **Petrik Gézánál** Budapesten, II. ker., Donáti-utca 49. szám.

Magyar királyi államvasutak.

Közvetlen gyorsvonati összeköttetés Budapest és Wien									
valamint a magyar királyi államvasutak és az ezen túl fekvő csatlakozó vasutak alatt megnevezett főállomásai között.									
8 50	2 10	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 45	7 10		
		érk.	Wien Stb.	ind.	↓	8 50	2 10		
1 50	6 45	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	2 10	9 50		
7 35	1 50	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	5 40	1 19		
3 56	10 17	érk.	Graz Sb.	ind.	↓				
7 10	3 30	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	12 40	9 10		
1 47	10 30	érk.	Ruttka	ind.	↓	5 59	2 45		
	5 36	érk.	Breslau	ind.	↓	10 05	5 06		
	11 22	érk.	Berlin (Friedr.-str.)	ind.	↓	4 39	11 11		
7 40	2 15	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 50	10 10		
12 25	7 26	érk.	Kassa	ind.	↓	8 40	5 05		
3 28		érk.	Csorba	ind.	↓		2 19		
7 40	2 15	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 50	10 10		
2 53	11 12	érk.	Munkács	ind.	↓	4 08	2 21		
10 50	7 29	érk.	Lemberg	ind.	↓	6 25	7 30		
7 25	2 35	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 50	9 5		
12 04	6 48	érk.	Debrecen	ind.	↓	8 57	4 30		
2 12	8 49	érk.	Szatmár-Németi	ind.	↓	6 42	2 16		
4 31		érk.	Máramarossziget	ind.	↓		11 58		
	4 40	érk.	Stanislaw	ind.	↓				
7 25	2 00	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 10	9 55		
12 12	6 54	érk.	Arad	ind.	↓	8 18	4 16		
4 27	11 13	érk.	Gyulafehérvár	ind.	↓	3 57	11 36		
	11 30	érk.	Bukarest	ind.	↓				
7 25	2 30	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	75	1 50	9 35	
5 15	10 30	érk.	Kolozsvár	ind.	↓	11 10	5 23	12 59	
	9 20	érk.	Bukarest	ind.	↓	8 05			
7 00	3 20	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 00	10 00		
12 20	8 37	érk.	Ujvidék	ind.	↓	7 56	4 29		
	10 38	érk.	Belgrád	ind.	↓	5 41			
8 00	6 50	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	8 50	9 00		
2 17	1 36	érk.	Zágráb m. á. v.	ind.	↓	1 50	2 15		
7 55	7 10	érk.	Fiume	ind.	↓	8 00	8 10		
8 00	3 00	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 80	9 05		
12 48	7 32	érk.	Pécs	ind.	↓	8 22	3 44		

3 20	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	↑	1 00				
6 36	érk.	Szabadka	ind.	↓	9 51				
11 50	érk.	Bosna-Brod	ind.	↓	3 55				
9 30	érk.	Serajevo	ind.	↓	6 34				
10 31	érk.	Gravosa	ind.	↓	5 43				
8 00	3 00	ind.	Budapest ny. p. u.	érk.	↑	1 40	7 00	9 05	
12 06	7 00	ind.	Wien Sth. Marchegg	érk.	↑	9 05	3 00	5 00	
1 06	7 55	érk.	Wien Nb. át	ind.	↓	8 00	2 25		
7 20	6 55	ind.	Budapest ny. p. u.	érk.	↑	9 25	9 45		
1 33	12 24	érk.	Zsolna	ind.	↓	3 46	3 14		
10 35	5 56	érk.	Breslau	ind.	↓	10 05	6 19		
5 26	11 22	érk.	Berlin Friedrichstr.	ind.	↓	4 39	11 31		
9 40	2 25	ind.	Budapest ny. p. u.	érk.	↑	1 15	6 37		
2 35	8 00	érk.	Temesv. Józsefv.	ind.	↓	7 50	1 22		
6 30	11 40	érk.	Bukarest	ind.	↓	5 55	10 25		
Közvetlen vonatösszeköttetés									
Páris—Ostende—Wien—Budapest—Belgrád—Sófia és Konstantinápoly (illetve Orsova—Bukarest—Constanza és Konstantinápoly) között.									
Marcheggén át.									
*8 35	7 30	ind.	Páris	érk.	↑	7 33	*11 33		
	4 46	ind.	Ostende	érk.	↑	9 52			
8 05	6 10	ind.	Wien Wb	érk.	↑	8 00	7 35		
9 05	6 19	ind.	Wien Stb.	érk.	↑	7 10	7 00		
10 00	7 57	ind.	Marchegg	érk.	↑	6 00	6 13		
14 00	11 00	érk.	Bpest ny. p. ind.	↑	1 00	3 00			
	11 20	ind.	Bpest ny. p. ér.	↑	10 55				
	11 20	érk.	Belgrád	ind.	↓	4 17			
	11 20	érk.	Sófia	ind.	↓	8 15			
	11 20	érk.	Konstantin. ind.	↓	3 16				
	11 20	érk.	Bpest ny. p. ér.	↑	12 50	1 15			
2 25	11 10	ind.	Orsova	ind.	↓	3 15	2 58		
1 25	8 35	érk.	Bakarest	ind.	↓	7 25	5 51		
11 40	6 11	érk.	Constanza	ind.	↓	2 25			
	10 35	érk.	Konstant. (gőzh. ind.)	↓	10 00				
	11 30	érk.	Konstant. (gőzh. ind.)	↓	10 00				